

VEČERNI LIST

Cene po pošti:
za celo leto . R 84—
za pol leta . R 42—
za četrt leta . R 21—
za 1 mesec . R 7—
Za Ljubljano mesečno 7 R
Za inozemstvo mesečno 12 R—
Uredništvo in uprava:
Kopitarjeva ulica št. 6
Uredn. telefon št. 50

Posamezna številka 60 vln.

NEODVISEN DNEVNIK

Posamezna številka 60 vln.

Odstop deželne vlade.

Ljubljana, 15. decembra. Glasom brzojavke ministra za notranje zadeve, ki je došla na predsednika deželne vlade, je demisijski poverjenikov dr. Verstovška, inž. Serbec in Jakoba Jana sprejeta.

Vodstvo deželne vlade in predsedniške posle je ministrski svet do nadaljnjega poveril profesorju dr. Leonidu Pitamicu.

Posle odstopivših poverjenikov bo pa do nadaljnjega upravljali po činu najvišji uradnik dotičnega poverjeništv, in sicer:

poverjeništv za uk in bogočastje: vladni svetnik Skaberne;

poverjeništv za javna dela: gradbeni ravnatelj Klinar;

kmetijstvo: dvorni svetnik Vertačnik.

Boj v konstituantu.

Samostojni v demokratiških vrstah. — Komunisti in socialdemokrati glasujejo z demokrati. — Vesnič proti katoliškim Slovincem in Bunjevci.

Konstituenta, ki se je v nedeljo sešla, stoji v znamenju boja zoper poslovniki in v znamenju boja zoper centralizem. Proti poslovniku z znano prisego in proti centralizmu vodijo poslanci Ljudske stranke oster boj. Pridružili so se jim že tudi drugi poslanci, ki hočejo avtonomijo. Dosedanja vlada je odstopila. Sedaj se dela druga vlada iz nove večine.

Jugoslovanski klub, v katerem so poslanci Ljudske stranke, ostane v ostri opoziciji proti vsaki vladi, ki bi hotela nositi k nam belgrajski centralizem, kakršnega hočejo liberalci.

Izmed Slovencev je edino-le Ljudska stranka odločno nastopila proti centralizmu in proti liberalcem, ki so na Slovenskem sicer pogoreli, ki pa so na Srbskem s pomočjo bank dosegli precej mandatorov.

Samostojni kmetje, ki so toliko slepi na naše ljudstvo, so včeraj vsi skupaj šli v demokratski blok. Vodil jih je njihov pravi voditelj in poslanec dr. Vošnjak, znan svobodnomiselni mož.

Socialni demokrati so v ponedeljek v zbornici glasovali z demokrati ter s tem pokazali, da so še žive vezi, ki vežejo liberalne bankirje s socialno demokracijo.

Komunisti, ki so v ponedeljek delali še hudo opozicijo proti neljudskemu poslovniku, so včeraj v odseku za verifikacijo glasovali z bankirji in pomagali demokratsko bankirskemu Petiču, da je bil izvoljen za načelnika odseka. Tudi to je treba pribiti. Komunisti glasujejo za vladno kapitalistično stranko!

Za katoliške šole v Vojvodini. Včeraj je Jugoslovanski klub imel sejo o razmerah goslovanskega kluba o političnem položaju

v Vojvodini. Svoje izjave so podali poslanci dr. Tunič, Blaško Rajič in dr. Sudarevič. Odšli so tri deputacije v ministrstvo za prosveto, za vero in k ministrskemu predsedniku. Protestirali so proti samovolji ministrstva prosvete, ki je uvedlo cirilico v ljudskih in srednjih šolah kot edino pismo; nadalje, ker se zapostavljajo bunjevaški učitelji in radi pouka veronauka na srednjih šolah. Pri ministru Pribečeviču so bili dr. Tunič, dr. Mandić in Rajič. Pribečevič je izjavil, da on ni izdal nobene tozadevne naredbe; ako se je kaj takega zgodilo, so to napravili podrejeni organi. Pri Vesniču so bili dr. Korošec, Sudaranič, Evetović. Vesnič se je izgovarjal na Pribečeviča. Jugoslovanski klub bo celo stvar spravljal pred konstituento.

Vesnič silil ljudstvo pod druge države!

Ko je včeraj bila deputacija Jugoslovanskega kluba radi katoliških šol v Vojvodini pri Vesniču, se je ta izjavil tako-le:

»Če Bunjevci niso zadovoljni, tedaj naj gredo pod Mažarsko!«

Tu nam prihaja na misel, da se je Vesnič ob času Koroške katastrofe, ko so Slovenci zahtevali od belgrajske vlade več odločnosti, izjavil:

»Če Slovenci niso zadovoljni, naj gredo pod Avstrijo!«

Če ministrski predsednik tako govori, je znamenje, da mu ni nič na državi.

Potem se ne čudimo, da se tako vlada. Pribečevič, da je Vesnič najhujši sovražnik katoličanov, da ima ženo — judinjo in da je vnet prijatelj demokratov.

Oblika države in katoličani.

To vprašanje je postalo pereče in važno danes, ko je v Belgradu zbrana konstituenta, ki ima nalogo, ustvariti za našo državo novo ustavo. Pravice in naloge konstituante so ugotovljene že v pojmu konstituante same. Toda te njene pravice in naloge so zabeležene in sprejete od zastopnikov Slovencev, Hrvatov in Srbov v znani spomenici »Narodnega Višjega« v Zagrebu, odobrene od tedanje srbske vlade in potrjene od regenta Aleksandra. Te znane stvari povdarjamo zato, ker beremo v ponedeljkovi številki mariborske »Stražec« članek, ki zastopa drugačno mnenje. Članek je mnenja, da konstituenta »nima dolžnosti, podirati stare državno stanje v Srbiji.« In ker je v Srbiji monarhija, jo mora konstituenta sprejeti. Tedaj je članek »Stražec« naziranj, da za Srbijo in za Srbe ni merodajna konstituenta, marveč mora Srbija biti merodajna za konstituento. To pa je seveda nezdružljivo z nalogami in pravicami konstituante. Dejstvo je, da ima konstituenta pravico in dolžnost, ustvariti novo ustavo, da ima tudi pravico proglasiti republiko. Če se bo to pravico poslužila, to odvisi od večine.

Druga stvar pa je vprašanje, ki ga je našel članek »Stražec«, ali ljudska stranka sme sploh imeti republikanski program. Članek je »monarhist Petra Karadjordjeviča«, kakor se sam naziva. Iz te njegove osebne lastnosti je razumljiva njegova mržnja do republike. Niso pa še za to pravilna njegova izvajanja. On pravi, kakor pravijo to domalega vsi demokratični monarhisti, da »sedanja Angleška je monarhija, toda ena najbolj demokratičnih držav na svetu.« Res je, da so Angleži na glasu kot demokrati. Toda tudi tu je pojem demokracije le relativen. Prava demokracija izključuje vsako silo ter upošteva in spoštuje ljudsko voljo. Le vprašajmo se, kako Anglija spoštuje ljudsko voljo? V takozvanih zapadnih demokracijah stoji vlada plutokracije, denarnega plemstva — kapitalizma. Angleški kralj je prav tako njegov reprezentant kot predsednik meščanske francoske republike. Angleškega kralja pravice so morda na papirju majhne. Toda moč angleške dinastije je v njenih tradicijah, ki niso pisane. Sicer pa Jugoslavija še dolgo ni Anglija. In veliko vprašanje je, če bi svobodna Svica pod kako dinastijo bila sploh mogoča.

Ne zdi se nam pa politično modro in pa tudi ne lažno, če članek o zaupnikih ljudske stranke, ki so meseca novembra leta 1918. proglasili republikansko zahtevo, piše na sledeči način: »Lepa hvala, da bi meni, ki sem bil republikanec za blagopokojnega Franca Jožefa, moške, ki so bili morda takrat monarhisti, predpisali, da ne smem biti monarhist za kralja Petra Karadjordjeviča.« Da tako piše katoliški list proti katoliškim možem, je treba z vso ostrnostjo in odločnostjo obsoditi. Če »Stražec« članek piše o zaupnikih Ljudske stranke, češ da »še niso imeli izkristalizirane jugoslovanske ideologije«, se zdi človeku, kakor da bi dr. Zerjav postal sotrudnik tega lista. »Jugoslovanska ideologija« je demokratska, liberalno-nacionalistična fraza, ki s katoliškim pojmovanjem države nima nič skupnega. Iz tega članka odseva miselnost človeka, ki je brez dvoma poln raznih »nacionalističnih ideologij«, ki so mu pa nazori katoliških pisateljev o obliki države popolnoma nepoznani. Nepoznanje krščanskega naziranja zveni iz vseh stavkov tega članka. Pri tem udarja na katoliški Centrum v Nemčiji in na »partito popolare« v Italiji. Prvega imenuje »lakajja Hohenzollernceve«, drugo pa za »lojalno udano savojski hiše«. Ta gospod, ki je spisal za »Stražec« omenjen članek, je v svoji »ideologiji« čisto pozabil, da se je Centrum še letos z vso silo postavil po robu monarhističnemu puču, da je bil Centrum v vednih bojih s Hohenzollernci, posebno z Viljemom, da je Viljem vedno govoril »o črni in rdeči nevarnosti«, kar pomenja, da je enako sovražil katoličane kot socialdemokrate. Centrum je bil v Nemčiji skozi desetletja edina stranka, ki je pobijala imperializem in kolonialno politiko Viljema; stranka, ki je podpirala Poljsko v boju zoper Hohenzollernsko protipoljsko politiko. In krščanska kultura in politično gospodarsko in socialno delo v Centrumu more in je za vse katoličane še vedno

vzglede, kako morejo katoličani v javnosti delati.

O italijanski »partito popolare«, ki je pa znana, da je izmed vseh katoliških strank najbolj socialno-radikalna, pa piše »Civiltà Cattolica« meseca junija letos, da »ni monarhistična in da monarhijo le trpi.« Tudi tu je pokazal članek svoje nepoznanje.

Mi se ne moremo baviti z vsemi podrobnostmi, ki jih je navedel članek, opozarjamo le na načelo, ki jo proglašajo katoliški učejaki in očetje glede državne oblike. Že od Tomaža dalje volja za katoličane načelo, da je o vprašanju državne oblike merodajno le »splošno dobro« (bonum commune). Če je za ljudstvo v dušnem in telesnem oziru bolje, ako ga vlada kralj, naj bo kralj, če je pa za splošni blagor boljše republika, naj bo republika. To je načelo katoličanov, ki se bere tudi v spisih dr. Mahniča, dr. Kreka in dr. Ušeničnika. To vprašanje za katoličane ne sme biti predmet spora, ker vse to je le relativne važnosti. Glede važnosti je: splošno dobro. Naj prečita članek v tem oziru delo »Bachem: Staatslexicon«, kjer bo našel opredeljeno to vprašanje in pa tudi vprašanje naprednega nacionalizma, ki je izvor imperializma in militarizma. Kar bodo poslanci kršč. strank v konstituentu ukrenili, to bodo morali ukreniti pod vidikom splošnega dobrega in ne pod vidikom lake meglene ideologije. Ko bi se članek ravnal po tem načelu, ne bi bil tako zaverovan v bajno dobroto sedanjih razmer, da ga ne skrbi niti militarizem in niti imperializem, ko pravi, da se čez to ne moremo »preveč razburjati, ker ga v naši državi nimamo.« Resnično življenje mu govori drugače.

Zato je to velika zmota, ki pa je toliko večja, ker danes po svetovni vojski le ljudstvo čuti jarem militarizma mnogo bolj kot kedaj poprej. Današnje razmere se ne dajo primerjati s starimi, ker je svetovna vojska premaknila socialno strukturo družbe ter s tem tudi razgibala socialne sile množice, ki se prej niso zganile. S tem dejstvom mora računati vsakdo, pa najsiho konservativni ali pa jugoslovanski ideolog. Za katoličane pa mora to biti še posebno važno, ker od umevanja ali neumevanja ljudskih stremiljenj zavisi tudi usoda katoliškega in krščanskega socialnega prepoveda med jugoslovanskim ljudstvom.

Pustimo prazne ideologije, ki so plod raznih nacionalističnih struj, opiramo se pa na dela pod vidikom večnoveljavni krščanski načel za obči blagor ljudstva. To naj bo merilo za delovanje katoliških mož v javnosti

10. kongres nemških strokovnih organizacij.

Essen, dne 26. nov. 1920.

Anima naturaliter christiana — v svojem bistvu je duša krščanska. kakor duša posameznika, tako tudi duša celega naroda in duša človeštva. Vse stremenje, vse kopčenje v svojem jedru zdravo, je krščansko; na voditeljih je, da to podzvestno težnjo krščanske duše usmerijo po jasnih, konkretnih poteh tja, kamor hoče. Tako giblje naše stoletje velika sila socializma, v svojem bistvu zdrava, od brezvestnih ljudi pa mnogokrat usmerjena tja, kjer ni rešitve. In mnogokrat je ljudska težnja zvedena po naši lastni krivdi na pogubna pota brutalnega materijalizma, ker ji ne priznamo mesta pod okriljem krščanstva. In vendar je Kristus visel na križu tako razpetih rok, da je objemal ves svet — tako široko mora biti pojmovano krščanstvo; nima meja kot le oni, ki jih je dal Bog v svojih zapovedih, ki jih stavlja njegov glas v naši duši in uveljavlja v svoji Cerkvi. In zato krščanstvo tudi ne pozna meje ne vezi v gospodarskih oblikah in družabnem redu kot le eno: etiko in moralno. Tako široki so vidiki in vsi ljudje, ki hočejo resnico, imajo prostora v teh mejah. In v to veliko in široko okrilje krščanstva grejo vsi oni, ki v brezmejni prevzetosti ne skušajo rušiti zavestno Boga samega; in to je vse ljudstvo v svojem koprenju za Kristusom, čeprav le podzvestno.

Tako tava ljudska duša, v svojem težnjenju zvedena na kriva pota, ki mu v ras-

Dve milijardi dobička na račun delavskih plač.

Iz ameriških listov posnemamo sledeče poročilo, ki kaže vso brezvestnost kapitalizma v Ameriki.

Washington. Delavski oddelek ameriške vlade je prišel na dan s statistiko, koliko so ameriški delodajalci profitirali, kadar so delavcem povišali plače. V kolikor je mogel delavski oddelek vlade proračunati iz podrobnih podatkov so zaslužili ameriški tovarnarji in industrijalci v enem letu približno nad dva tisoč milijonov dolarjev samo s tem, ker so zvišali cene svojih izdelkov, ko so se izgovarjali, da je zvišanje potrebno, ker so se plače povišale. Za vzgled daje vlada en sam primer. ki je značilen za vse druge. Pred nekaj meseci je vladni odbor dovolil železnicam, da zvišajo plače svojim uslužbencem. Vseh železniških uslužbencev je 1.828.772. Če bi vsi ti delavci naredili poln čas dela in če se vsem plača po novih plačah, ki so bile zvišane, tedaj bi uslužbenci dobili 553 milijonov 180 tisoč 134 dolarjev plače. Toda železnice so zahtevale 626 milijonov dolarjev povišanja od vlade in so tudi do-

bile, radi česar je očitno, da so železnice na ta način spravile v žep 74 milijonov dolarjev, kar bo ekstra dobiček za delničarje na račun delavskih plač. Toda to še ni vse. Železnice vsepovsod odpuščajo delavce od dela, in če bodo odpustile 15 procentov delavcev, znesse to za kompanije ponovnega dobička 84 milijonov dolarjev na leto. Torej bodo naredile železnice skoro 180 milijonov dolarjev čistega dobička na leto samo iz delavskih plač. In če se prišteje k temu dobičku enake dobičke drugih kompanij, znessejo te vsote več kot dva tisoč milijonov dolarjev, za kateri denar je narod opeharjen pod pretezo zboljšanih delavskih plač.

Tako poročajo ameriški listi. Dve milijardi dolarjev pomeni v naši valuti najmanj 200 milijard kron. Ko bi dobiček, ki so ga na račun delavcev napravile v Ameriki železnice v enem letu, razdelil med vse Slovence enakomerno, bi vsak Slovenec, majhen ali odrasčen, dobil 200.000 K. To je kapitalizem!

POKOJNINA ZA ČRNOGORSKEGA KRALJA.

LDU Belgrad, 14. dec. (ZNU) Danes je bila seja ministrskega sveta, ki je trajala od desetih do trinajstih. Na tej seji se je odredila apanaža za bivšega kralja Niko, ki je več kot 50 let vladal Črno goro in za kraljico Mileno. Apanaža znaša 300 tisoč francoskih frankov na leto.

ALBANIJA IMA TUDI ARMADO!

LDU Korča, 14. dec. (ZNU) Albanska vlada je sestavila tri polke, ki so garnizirani v Skadru, Tirani in Korči. Polki, ki bodo sestavljeni iz 20 do 25 letnih vpoklicancev, bodo vpoklicani po novem letu. (Tako se tudi mali igrajo armado, kakor so se učili pri velikih.)

nici nio blizu; in ko spoznava prevare, koleba v svojem iskanju in na zavedno krščanskih mozhah je, da ji pokažejo jasno ono, za čimer v nejasnosti teži: Krista in pot do njega in vanj.

Tako je v dobi velike revolucije, ko je stiral nemški narod peklenjski jarem kapitalizma in militarizma, iskal v materijalističnem socializmu — Kristusa. Človek je iskal svojo vrednost in svoje dostojanstvo v materijalizmu, ki uči, da ni Boga in ki pravi, da se je človek razvil le iz narave. Nujna posledica tega nauka, na katerega je zidal Marks svoje proletarsko gibanje socialne demokracije in svoj svetovni požar komunističnega manifesta, pa je ta, da se nikdar ne more postaviti človeka kot gospodarja narave, ker je po tem nauku le njen izrodek in njen hlapec. Le če in je Bog človeka ustvaril in mu dal v uporabo vse dobrine zemlje, le to dejstvo mu daje pravico do vseh njegovih socialnih zahtev. Zato je vsaka pravica v človeški družbi mogoča le v zmislu krščanstva in sploh ni socializma brez ali proti krščanstvu.

Nad temi neizprosnimi dejstvi se je morala tudi na Nemškem zrušiti socialna demokracija s svojega vse odrešujočega prestola, ker ni bila in ni mogla biti v stanju, udeležiti to, kar je obljubljala delavnemu ljudstvu: ker ni pravice brez večne pravice, in ljubezni brez večne ljubezni in ni Kristusa — proti Kristusu.

In tako je vstala na Nemškem velika armada krščanskih bojnikov; medtem ko so nasprotne strokovne organizacije razpadale, je krščanska delavska organizacija rasla: 1. 1912. so štejele nemške krščanske strokovne organizacije še 350.000 članov, danes pa štejejo že čez 1 milijon 250.000 članov. In ko so se 20. novembra zbirali delegati teh stotisočev delavcev na svojem 10. kongresu v Essen, niso s ponosom in velikim zaupanjem gledali vanje samo ti tisoči in tisoči; ves nemški narod je gledal v Essen, prevaran po onem vseveličavnem socializmu, kot ga je učil Marks in so ga hoteli udeležiti njegovi nasledniki, ker so dve leti skušali njegove krvave dobrote.

Ko so se zbirali delegatje iz cele Nemčije — čez 400 iz vseh krajev! — v krasno okrašeni dvorani mestnega doma v Essenu, so vrole neštete množice, da slišijo smernice, ki jih bodo dali delegatje svojim strokovnim organizacijam, vse te množice v živi veri, da tu v Essenu v znamenju krščanskega pokreta vstaja zarja v težki moči nemškega naroda.

In niso bili varani. Če so zrl v Essen polni upanja, zre danes nemški narod le še s podvojeno vero v krščansko organizacijo; essenski dnevi so pokazali, da krščanska strokovna organizacija polno pojmuje svojo nalogo, ki jo ima danes vršiti, ko je ona poklicana, da vstvari bodočnost vsemu nemškemu narodu in državi sploh.

Kongresu je predsedoval minister Stegerwald, ki je imel prvi referat o razmerju krščanskega delavstva do življenjskih vprašanj nemškega naroda sploh. (Njegov govor prinesemo v izveščku v prihodnji številki.) O nemškem gospodarstvu v preteklosti in sedanjosti je poročal strokovni tajnik in poslanec Hirtsiefer. Vršila so se v naslednjem še razna predavanja o delavskem razmerju, o vzgoji strokovnega narasčaja itd. Poslednje je predaval priljubljeni in neumorni organizator glavni tajnik dr. Brauer o krščanstvu in socializmu (materijalističnem.) Tako globoko in jasno je razvil ideje krščanstva, ki edine so porok za pravico in zadovoljstvo v človeški družbi. (Njegovo predavanje bomo prinesli v celoti.)

Vsi oni tisoči, ki so zrl te dni v Essen, kjer zborujejo njihovi delegatje, in vsi milijoni nemškega naroda, ki so z iskrenim upanjem gledali v Essen, so zrl s polnim upravičenjem.

Odslej imajo iniciativo v vsem delavskem in s tim posredno v vsem državnem pokretu — krščanske strokovne organizacije.

V temi tavajoči, za lučjo koprneči so ostali v krvavi revoluciji, Kristusa so hoteli — brez Boga, v materijalizmu in njegovih socialističnih naukih; danes pa se zbira nemški narod na Golgati, v širokem objemu Krizanega, s trdnim upanjem na — velikonoč.

Ljudstvo naj plačuje!

Znano je, da se je ministrski svet posvetoval o ustavnem načrtu, ki naj se predloži ustavotvorni zbornici v razpravo. Vsak minister je povedal svoje mnenje. Pri tem je prišlo posebno do ostrih nasprotstev med dr. Korošcem in dr. Kukovcem, ki je zagovarjal skrajno centralistični načrt, medtem ko je dr. Korošec k posameznim točkam vladnega ustavnega načrta vedno zahteval, da se spremene v smislu programa Slovenske ljudske stranke in v kolikor tega ni dosegel, da se njegove zahteve stavijo na zapisnik in predložijo ustavotvorni skupščini.

Zanimivo je, kakšne predpotopne goštasnosti je zahteval dr. Kukovec. Ko se je govorilo o volitvah v pokrajinske zbornice,

tedaj je predlagal napredni dr. Kukovec volitve po — volivnih mozhah, kot so bile nekdanj, ko so prišli v zbornico sami liberalni advokati in kapitalisti.

Hud dvoboj med dr. Kukovcem in dr. Korošcem se je vnel radi ljudskega šolstva. Centralistični ustavni načrt predlaga, da prevzame ljudsko šolo edinole država v svoje roke. Zlasti pri nastavljanju učiteljev ne bi imeli stariši nobene besede. Ko je dr. Korošec odločno ugovarjal proti temu, je bil dr. Kukovec mnenja, da v tem ni mogoče nič popustiti, kvečjem toliko, da država prepusti občinam stroške za šolska poslopja — za zidavo in vzdrževanje.

In s to stranko so šli v Bolgradu samostojni kmetje, ž njo so glasovali socialdemokrati, ž njo so glasovali včeraj tudi komunisti. Lepa družba! Ljudstvo naj plačuje in molči ter voli liberalce, samostojne, socialdemokrate in komuniste!

Le še tako dalje!

Komunistični nemiri na Češkem.

LDU Praga, 14. decembra. (Dun, KU) Orožništvo in policija je danes stražila poslopje zbornice. Ko je kmalu po začetku seje ministrski predsednik vstopil v zbornično dvorano, je pri komunistih nastal velikanski nemir. Ko je ministrski predstojnik odšel na govorniško tribuno, da poda izjavo, se je hrup ponovil. Komunisti so se pripravili s poslanci čeških meščanskih strank, ki so se zavzemali za ministrskega predsednika in ploskali njegovim izjavam. Od govora ministrskega predsednika se ni slišala skoraj nobena beseda. Hrup je trajal do konca govora. Predlog, naj se prične debata o vladni izjavi, je sprejela vsa zbornica. Pri govorih češkega komunističnega Sklaka in češkega socialnega demokrata Nemca se je zopet pričel nemir. Vodja nemških socialističnih demokratov, poslanec Czech, je najprej izrazil svoje obžalovanje radi konflikta v češki socialno-demokratski stranki ter obsojal nato izredne naredbe vlade. Zahteval je, da se te naredbe takoj preklicajo. Izjavil je, da njegova stranka ne sprejme na znanje vladne izjave. Ko je češki agrarec Udrzal poudarjal, da se morajo zakoni vpoštovati, se je v imenu nemške parlamentarne zveze izjavil poslanec Lodgman proti vsaki diktaturi.

LDU Praga, 14. decembra. (Dun, KU) V Mostu (Brix) je splošna stavka zahtevala prve človeške žrtve. »Narodni Listi« javljajo, da so komunisti v Mostu imeli davi zborovanje, na katerem so govorili tudi člani osrednjega akcijskega odbora komunistov iz Kladna. Po ljutih napadih na vlado so govorniki izjavili, da se bo vojaštvo dalo brez drugega razorožiti. Govornik je pozval navzoče, naj zasedejo javna poslopja. Nahujšana množica je odšla k poslopju političnega okrožnega zastopstva, ki ga je stražilo vojaštvo. Poskusilo se razorožiti vojske. Ko je demonstrant hotel vojsku izgrgati puško iz rok, se je dalo povelje k streljanju. Pri tem je bilo pet demonstrantov ubitih, osem ranjenih. Kakor javlja »Češko Slovo«, so komunisti v Libercih razdelili med vojske letake, kjer se vojaštvo pozivlje k upor. Osebe, ki so razdeljevale letake, so bile aretirane.

Socialdemokratski proletarec.

Češki komunistični list »Rudé Právo« piše: »G. Tusar (voditelj čeških socialdemokratov) je kupil za na pot v Egipt blago za obledo za 28.000 čehoslovških kron. To je zanimivo v treh ozirih: najprej, kar proletarec Tusar lahko kupi sebi in svoji ženi za 28.000 K blaga, medtem ko si drugi proletarci niti žakljavine ne morejo kupiti; potem, ker socialni demokrat Tusar tako gospodsko more živeti, da si more dovoliti izdatek 28.000 K za potovalno športno obledo; nazadnje pa je najzanimivejše dejstvo, da je g. Tusar ta veliki nakup napravil v nar. soc. zadrugi, čeprav ve, da imajo njegovi sodrugi-krojači tukaj tudi svojo zadrugo in da to zadrugo upravlja pristajši desnice (njegov). Tudi v delo je dal obledo drugim, ne sodrugom krojačem, da se ne bi pristajši pohujšali. Krasna palača, avtomobil, ministrski dohodli in potovanje v Egipt v luksuznem vozu — to je ideal politike soc. demokrate Tusarja.« — Tako piše komunistično glasilo. Pri teh idealih češkega socialno-demokratskega voditelja se jugoslovanski proletarec živo spominja sodruga Kristana.

Čevljarska obrt v nevarnosti.

(Iz Tržiča.)

Uvoz čevljev iz inozemstva, osobito uvoz luksuznega obuvanja, ki je na videz lep, v resnici pa slabe kakovosti in malo trpežno, je

prizadejal domači čevljarski obrti občuten, ako ne smrtonosen udarec. Čevljarji ne morejo vsled vedno rastoče cene usnja konkurirati s tujim blagom in tudi radi tega ne, ker ne morejo dati pod ceno svoje mnogo solidnejše in trpežnejše blago. Naše tovarne, ki prežalvajo nekaj stotin delavstva obojega spola zadnji čas le po malem delajo. Blaga imajo nakopičena po shrambah, ker ga ne morejo oddati. Povpraševanje po njem je malenkostno. Ako bo šlo tako dalje, bosta morali največji tovarni Kozina in Mally končno ustaviti obratovanje. Taisto velja tudi za druge manjše obrate. Posledice bi bile v tem slučaju nedogledne. Kako in s čim naj se potem preživlja delavstvo in njihove družine. Že sedaj zasluži delavec ob tej vedno rastoči draginji komaj toliko, da se more pošteno preživeti. Kaj potem? Živ ne more in tudi noče v zemljo. Čevljarski mojstri, in teh je v tržičkem okraju par stotin tudi le malo proizvajajo, ker ni odjemalcev in tudi čevljarskih potrebščin primanjkuje. Če so si nekateri iz prejšnjih boljših časov prihranili nekaj novcev, so jih, oziroma jih bodo kmalu porabili. Sicer pa poskrbi že davčna oblast, da jim pobere ne samo vse prihranke, temveč tudi vse zaslužke. Ker imajo nekateri čevljarski mojstri še par pomočnikov in vajencev, bodo tudi te doletela ista usoda kot tovarniškega delavca. Ako se ne bodo razmere prav kmalu obrnile na bolje, se je bati najhujšega. Zato ob enajsti uri pozivljamo poslance in vlado, naj se zganejo in čim preje skličejo prizadete faktorje na razgovor o sredstvih, kako od pomoči preteči nevarnosti. Gre za existenco na stotine delavskih družin.

Kapitalisti proti delavcem v Ameriki.

Ameriški listi poročajo:

John L. Lewis, predsednik ameriške unije premogarjev, se je izjavil:

Gotovo je, da bo prihodnji dve leti imelo organizirano delavstvo Amerike največje skušnje za svoj obstanek. Vseposod opazujemo znamenja, ki nam pričajo, da bodo morali zbrati delavci vse svoje sile in pametno vodstvo, da ne omagajo v boju. Po celi deželi so se zedinili oni delodajalci, ki so neizprosnosti sovražniki organiziranega dela, da začnejo s skupnim bojem. Nobenih tajnosti ni več o tem. Dnevno se poroča o načrtih, ki jih kujejo zoper unijske delavce. Vsa energija velikih kapitalistov se bo zedinila v tem gigantskem boju. In kadar se združi tako ogromna sila v enem cilju, tedaj se morajo unijski delavci zavedati, kaj pomeni to. Prihodnji dve leti bo sledil najsilnejši napad na unijske delavce. Vsak poizkus, ki je le mogoč, se bo naredil, da se prežene unijske delavce iz tovarnen in nadomesti z neunijskimi delavci. Obenem se bo delavcem, oziroma delavskim unijam odrekel dosedaj priznani princip obravnave s delodajalci. To pomeni, da morajo delavci vzeti, kar jim dajo plače kompanije, ne da bi imele staviti unije kake protipredloge ali zahteve. Že sedaj so delodajalci odprto pogazili avtoriteto, ko se niso zmenili za poziv predsednika Zedinjenih držav, ki jih je pozval, da se sestanejo z zastopniki premogarskih unij in znova obravnavajo glede unijskih plač v okrajih tridih premogovnikov. Predsednik Wilson nima danes nobene besede več, ker mu moretici in denarni veljaki ne pustijo ničesar ukreniti, pač pa se deloma očitno norčujejo iz njegovih odredb. Premogarski, jekleni trust in trust za blago in obleke so trusti, ki imajo skoro največ delavcev zaposlenih. Ti trije so združeni sedaj za očiten boj proti unijam. Trusti se zanašajo na republikansko vlado, da jih bo v vsem podpirala. Delavske plače v prihodnjih dveh letih se bodo znižale občutljivo. To se deloma že izpolnjuje. V stoterih tovarnah Amerike so postavili lepake, v katerih naznanjajo lastniki, da bodo zaprli tovarne za nedoločen čas, če uslužbenci ne sprejmejo manjših plač.

Zveza med boljševiki in ameriški trusti.

Ruska boljševiška vlada je odstopila nekemu kalifornijskemu velekapitalističnemu sindikatu za dobo 60 let izkoriščanje 400.000 angleških milj zemljišča v Sibiriji. To zemljišče predstavlja ogromne zaklade v rudah in žumah, ribolovu in plodnosti nepreglednih njiv. Vse te zaklade bo kalifornijski kapitalist roparsko izkoriščal tekem 60 let. Rusija bo dobila za te svoje zaklade: 5000 lokomotiv, 50.000 vagonov, 2 milijona ton železnice, 10.000 areoplanov, 50.000 dinamo strojev, 2000 motornih čolnov, 500 parobrodov, 1.000.000 plugov in 10 milijonov ton oglja. V ostalem pa bo smel ruski delavec služiti ameriškem kapitalu kot obratno sredstvo in predmet izkoriščanja. Tako daleč so Rusijo spravili boljševiki. Pod prejšnjim režimom je ruski delavec garal domačemu kapitalizmu, komunisti so ga zdaj z zemljo vred prodali ameriškim trustom.

Zagovorniki oderuhov.

Povsod po svetu padajo cene in marširajo bodo kmalu na višini, kot so bile pred vojsko. Ljudstvo blaga ne mara kupovati, ampak čaka, da bodo cene še nižje. Blaga je veliko, kvari se, zato so pričeli kapitalisti vpiti, da bodo prišli na boben, če gre stvar tako naprej. V naši državi tega padanja cen še nismo deležni, upamo pa, da se bo tudi pri nas začelo. Ta sprememba na svetovnem trgu mora biti za nas le razveseljiva, nasprotno pa to ne da spati jugoslovanskim kapitalistom in raznim verzičnikom.

»Slovenec« z dne 11. decembra 1920 je zapisal te-le pametne besede: Niso nas še dovolj odrlji; že to jim je preveč, da sploh še dihamo.

Zato kličejo verzičniki v liberalnem »Jutru« z dne 5. decembra (št. 91) vsa oblast od biriča pa gori do konstituantne, da na vsak način preprečijo kapitalistom nevarjetno in nepojmljivo gorostasnost, da bi morali iti s svojimi cenami enkrat tudi navzdol. Člankar v liberalnem »Jutru« pusti je konsumenta, ki je s svojo pasivnostjo povzročil padanje cen, z »netrežno maso«. Po mnenju tega liberalnega lista morajo sedanje cene stati vsaj tam, kjer so bile dozdaj, »ker konsolidacija (ureditev) državnih razmer zahteva... da ta prehod ne sme biti bliskovit, nenaravno izsiljen od konsumentov. — Bodoči naš parlament se mora z vso resnostjo lotiti vprašanja naših cen, da ne bo preobčutljivih potreb njih sunkov.«

Tako torej! Naša novoizvoljena ljudska zakonodaja naj si umaže svoje prste in štiti razno verzičništvo, takozvano trgovsko in bankirsko družbo, da ne izgubi tudi le sol-da od milijonov in milijard, ki so jih izsesali iz bednega in do kosti izmoranega ljudstva. Upajmo, da jim v sedanjem parlamentu ne bo šla pšenica tako v klasje kot v narodnem predstavništvu nesrečnega spomina. — Ta obogatela družba bi se ne zadnje vsled priljubljenega znižanja cen nič ne pomišljala prositi za državno podporo. Ne dvomimo, če bi bil urednik »Jutra« dr. Kramar še trgovski minister, da bi jo v resnici tudi dobili.

Kako negospodarsko postopa naša jugoslovanska velika trgovina, razvidimo iz suhega poročila ravno iste številke »Jutra«, da hočejo n. pr. naši sladkorni tovarnarji pri blagu, ki jih stane 50 milijonov, zaslužiti nič manj kot 75 milijonov kron. Seveda potem ni čudno, da plačujemo sladkor po 68 kron, v Trstu pa stane ameriški le 17 kron. In to vkljub neverjetno visokemu kurzu (vrednosti) dolarja! Našo domačo moko plačujemo po 17 kron, in obetajo nam še višje cene, v Trstu pa dobiš lepo moko iz daljnje Amerike za 12 K 50 vin. kilogram! V Gorici kupiš n. pr. obledo ali rokavice ravno za polovico ceneje nego v Ljubljani. Tudi čevlji so tam za dobrih 200 kron pri paru ceneji kot pa pri nas. In to dobra roba, ne pa, kakor hoče v ljubljanski »Jugoslaviji« nekdo konsumenta pregovoriti, da je to blago manj vredno ali sploh zanič. To prepustite le kupcu; če bo goljufan, bo šel drugič k vam in se za to ni treba razburjati, — ker pa imate slabo vest, odtod te bridke solze in nenadna skrb za konsumenta. Ljudje, ki prihajajo iz Primorja, pripovedujejo, da računajo trgovci v Italiji da bodo tam cene v najkrajšem času zopet še znatno padle. Tudi naše pijavke bodo morale slediti, — saj vendar nismo obdani s kitajskim zidom! — Proč z bojaznijo, da tega ali onega blaga ne bo! »Jutro« v omenjenem članku izreče no poudarja svetovno nadprodukcijo, to je nastopajočo konkurenco »s svojimi slabimi posledicami«. — namreč za žepe trgovskih in bančnih magnatov.

In ta družba, ki tako piše, hoče zopet vladati to državo!

Socialistični poskusi.

Nedavno se je v Bernu vršila tridnevna konferenca tistih socialističnih strank, ki ne pripadajo ne bruseljsko-londonski II. ne moskovski III. internacionali. Konferenca je bila posvečena prvim pripravam za obnovo vsesplošne socialistične internacionalne, ki naj bi združila v sebi celokupni socialistični in komunistični proletarijat. Na minoli konferenci so določili predvsem čas in kraj za bodočo veliko konferenco (vršila se bo na Dunaju bodočega februarja), poleg tega pa ugotovila temeljne misli za združitev proletariata. Tu pravi manifest, da mora mednarodni proletarijat nasproti protirevolucionarnemu imperializmu zapadnih držav postaviti svojo fastno socialistično svetovno politiko, drugič da ne londonska, ne moskovska delna organizacija ne more voditi proletarske svetovne akcije proti imperializmu, ampak da je za to treba nove združitve, ki bo na temelju Marsovega nauka obsegala ves proletarijat. Tej združitvi naj postavi temelj bodoča konferenca na Dunaju. Na bernski konferenci je sodelovalo sedem socialističnih strank; svojega zastopnika so imenovali tudi Američani in Leti. Kolikor je doslej gotovo, se pridružio akciji za obnovo socialisticne inter-

nacionalne; nemški neodvisni socialisti, angleška neodvisna delavska stranka, Švicarji, češkonemški socialisti, ruski menjševiki in avstrijska socialna demokracija. Socialisti so se v Bernu lotili težkega dela, da iz posameznih kosov delavske edinstvo, ki so jo sami razbili, zlepijo novo edinstvo. To se jim ne bo posrečilo, a če bi jim trenotno tudi uspelo, skladnih glasov enkrat razbite socialistične gosli ne bodo več dajale. Proletariat se bo moral polagoma prepričati, da mu v znamenju Marxovega nauka, ki je zasnovan na sovražstvu, ne bo nikdar vstala prava, trajna sreča in da le trati svoje moči za tuje cilje, ko služi marxizmu. In vrnil se bo k tistemu, ki je svoj nauk naslonil na ljubezen — k Kristusu. Razvoj na Ruskem nam to potrjuje.

Bombe pokajo.

Divji nacionalizem je ustvaril novo obliko boja: fašiste. Ti so italijanska iznajdba, ki pa bi jo radi vpeljali tudi pri nas. Laški fašisti so nacionalistični teroristi, ki bi radi s terrorem vladali vse javno življenje. Ta teror je posebno velik v Trstu in v Gorici. Iz Gorice poročajo:

V teklu enega meseca imamo že tretji atentat z bombami, izvršen od strani te ultrapatriotične organizacije. V nedeljo, dne 12. t. m., se je tržaški republikanski športni klub »Edera« podal v Gorico, da proslavi nekega padlega republikana v Podgorici. Tam je bil govor, nakar so republikani, spremljani od godbe, se podali v Gorico, kjer se je v društvenih prostorih njihovih goriških tovarišev vršil sprejem. Okoli 1. ure popoldne so prišli pred dom fašisti, ki so od republikanov zahtevali, da snamejo republikansko zastavo, ki je visela raz balkon. Republikani se niso udali in so potem šli na športno igrišče; proti večeru pa na postajo, da se odpeljejo v Trst. Tu jim je godba zaigrala še republikansko himno. Kar naenkrat se začuje detonacija, vpije, stoki, panika. Fašisti so bili vrgli med množico dve bombi, od katerih se ena k sreči ni razpočila. Ranjenih je bilo nič manj kot trideset oseb, nekaj, med njimi en karabinier, težko. Goriško prebivalstvo, ki je, kakor znano, zelo spodobno in mirno, splošno z ogorčenjem obsoja dejanja laških nacionalistov, ki zastrupljajo celo javno življenje. To so sadovi nacionalistične gonje v Italiji!

Politične novice.

+ **Kamnik.** Komunistična organizacija in nje delavstvo. Marsikdo izven Kamnika misli, da morajo kamniški komunisti delati za delavstvo, ker je baje še njih organizacija še tako močna. No pa se moti. Vse njih delo stremi v tem, da dobe kolikor mogoče več članov za svojo organizacijo. Drugače vse polno zlatih obljub, pa ne znajo v dejanju nič storiti. Kot zastopniki najskrajnejšega radikalizma ne morejo niti toliko narediti, da bi preskrbeli delavstvu in sploh proletarskemu stanu v Kamniku potrebnih stanovanj. Dogajalo se je, da ko so hodili delavci prositi za sprejem v Petrovsko tvornico in so bili tudi sprejeti, da je bil komunistični zaupnik takoj pri njemu, da naj se pri komunistih organizira, kje bo stanoval, kje spal to zaupnika ni brigalo. Tako se je dogajalo, da so morali ti verni sodruzi večkrat spati pod milim nebom. Danes omenjamo samo to dejstvo, toda priti hočemo na dan še z drugimi stvarmi, ki bodo lepo orisale ljubezen sodrugov do delavstva.

+ »Arbeiterzeitung« o volitvah v Jugoslaviji. Dunajska »Arbeiterzeitung« priobčuje daljši dopis o volitvah v Jugoslaviji. Navaža uspehe in naglase, da so komunisti dobili največ glasov ravno v najbolj zaostalih pokrajinah, kjer ni bilo drugih opozicijskih strank. Dobili so torej glasove vseh nezadovoljnih elementov, ki pa drugače o socializmu in komunizmu nimajo nobenega pojma. O izidu volitev v Sloveniji pravi dopisnik: »Najzanimivejši politični značaj kažejo volitve v Sloveniji. Tam se je razvila že moderna slika. Na splošno, pravi dopisnik, je izid volitev v konstituantno v Jugoslaviji pedal zveslo sliko tranja zmede in pokazal vse težave, ki jih bo morala ta država na poti do svoje politične konsolidacije premagati. Volitve so dokazale, da sta dve leti reakcionarno notranje politike državo oslabil in spravili v nevarnost misel narodnega edinstva. Bodoča vlada bo prevzela precej razdejano dedščino in se bo morala v polni meri zavedati zgodovinske odgovornosti, ki jo bo prevzela. — O komunistični in socialistični frakciji v konstituantni pravi dopisnik: »Komunistično frakcijo vodi nova generacija mladih, zelo mladih politikov, ki pa utegnejo biti izven svoje organizacije komaj znani. Frakciji bo najbržje stal na čelu dr. Vojna Marković, kateremu se je baje že pred samo posrečilo, da je branil anarhistični sindikalizem proti marxizmu. Peščica socialističnih demokratov (socialpatrioti najslabše vrste) pa utegnejo šteti dovel mandatov. Izumodni po izkušnjah v začasnem narodnem predstavništvu, se utegnejo vrniti na pravo pot socialistične razredne politike. — Kakor se vidi, dopisnik svojih moči le ne pozna popolnoma.

+ **Avstrijski socialisti za ločitev zakonov.** Avstrijski socialisti so zopet začeli boj za ločitev zakonov. Vložili so v narodnem svetu predlog, v katerem zahtevajo uvedbo civilne poroke in ločljivost tudi katoliških zakonov. Predlog sta podpisala socialistična poslanka Sever, ki je že doslej dajal dispense ločenim katoličanom, in Adelajda Popp. Usoda predloga je odvisna edinele od velikonemških poslancev. Krščanski socialisti so mnenja, da si bodo velikonemci tudi topot premislili, hoditi po kulturnobojni kostanj za socialne demokrate.

+ **Nedemokratizmi demokratov.** Naši demokrate so grozno nevedni ljudje, kar je zopet dokazalo današnje »Jutro«, katero pravi, da bi se vsa Evropa smejala, če bi imela Ljubljana svoj poseben parlament in poseben kabinet, ki se bo lahko igral dvoboj z belgij-skim kabinetom. Res, smešna je nevednost naših demokratov, kateri niti tega ne znajo, da imajo v Uniji posamezne države velikansko samoupravo, da imajo veliko samoupravo posamezne države v Nemčiji in v Nemški Avstriji, da imajo angleške kolonije velikansko samoupravo, katere je omogočila tudi moč Anglije. Centralizem pa je najreakcionarejši ostanek solnčnega kralja Ludovika XIV., ki je privedel do padea monarhije v Franciji in ki je koncem konca upropastil tudi bivšo monarhijo Habsburžanov. Če se ne bo držala naša država, bodo tega krivi reakcionarni naši lažni-demokrat, kateri v svoji zabitosti posnemajo najreakcionarejši vladni način absolutistov Ljudvika XIV. in Jožefa II.

+ **Znamenja ob Bosporu.** Carigradski dopisnik »Reichspost« poroča pod tem naslovom o dohodu razbite Vranglove armade v Carigrad. Boda na 120 ladjah, ki so pripeljale Vrangla in begunce, je nepopolna. Umirajoči najdejo komaj toliko prostora, da se morejo ob smrti stegniti. Za vso to strašno bedo nosi odgovornost in skrb edinele Francija. Angleži nočejo imeti s celo stvarjo nobenega opravka in angleške ladje v Črnem morju so odklonile sprejem Vranglovih vojakov. Tudi Italijani, ki so si znali v Carigradu pridobiti največ simpatij, ne skrivajo, da smatrajo Vranglov poraz za svojo korist. Turki in Grki se pa očitno škodoželjno posmehujejo. Francija je ostala v Carigradu in orientu popolnoma osamljena in Turek, ki je še pred kratkim francoske narodne praznike praznoval kot svoje lastne, ničesar bolj ne sovraži nego Francijo. Kemal paša stoji kot zmagovalac pred vratmi Carigrada. Dopisnik zaključuje: »Bodočnost evropskega vzhoda se nam kaže v motnem svitu vstajajoče nove viharne dobe. Svetovna vojna vzhodne vprašanja ni rešila in je starim sporom dodala še novih, nevarnejših. Poleg Turčije bo Evropi jemalo sapo armensko, kavkaško in maloazijsko vprašanje, da o Rusiji niti ne govorimo. Velika drama še ni končana, morda je bila le prvo dejanje.«

Dnevne novice.

— **Ob smrti škola dr. Antona Mahniča.** Ko sta včeraj brzojav in telefon razširila vest, da je v Zagrebu umrl škof dr. Anton Mahnič, je to našlo globok odmev v vseh katoliških srih Jugoslavije. Vse naše organizacije so takoj sklicale žalne seje, na katerih so sklenile, poslati na pogreb nepozabnega prubuditelja krščanske zavesti v Slovincih in Hrvatih čim številnejše deputacije. Jugoslovanski klub, naši Orli in druge naše ustanove pošljejo svoje zastopnike, da izkažejo velikemu pokojniku zadnjo čast. Tudi JSZ bo na pogrebu zastopana. **Pogreb se vrši v soboto ob 9. uri popoldne** in bo tako našel večni počitek v bratski hrvaški zemlji eden največjih Slovincov in Jugoslovancev — škof dr. Anton Mahnič. Večen mu spomin med nami!

— **Komunistično nasilje.** Iz Trbovelj nam poročajo: Komunist Lebar je v soboto dne 11. decembra popoldne nadržal mirno na delo idočega rudarja Hribovskega: »Ti si tudi pri socialpatriotih in ga po kratkem prerokanju zabodel z nožem v prsi tako globoko, da so ranjena tudi pljuča. Zdravniki nimajo dosti upanja, da bi ozdravil. Ko so Lebarja odpeljali orožniki, je vzklikal: »Komunisti z menoj! Živio komunizem!« Temu primerno je tudi domača vzgoja pri Lebarjevih. Sestra napadalka izjavila v šoli, da je oče doma ne pusti, da bi se ušla katekizem, če bo pa kaznovana, bo pa že oče prišel v šolo! (namreč nad listega, ki bi se upal njegovega otroka kaznovati). Če bodo komunisti po tej poti naprej vzgojevali, bodo nedvomno Trbovlje uživale še boljše glas, kot pa dosedaj!

— **Iz Tržiča.** Zadnji ponedeljek je govoril na sestanku v Domu g. kaplan Vropeč o Radiću in njegovemu programu. V debato so posegli Potokar, Vider in Majeršič, ki so pokazali na zgledih Radičeve nedoslednost in demagoško. — Prihodnji ponedeljek je zadnje predavanje pred božičnimi prazniki in zadnje v tem letu. Prvo predavanje v novem letu naznamimo v tem listu. V nedeljo, dne 19. decembra se zaključijo orlovski tečaj tržičkega okrožja in sicer popoldne z akademijo. Na sporedu je: Govor, nastop Orlov in Orlic ter obojnega naraščaja. — Simbolične vaje s soremmljevanjem na harmoniju in petjem.

— **Slovansko jezikoslovje na italijanskih univerzah.** Iz Rima poročajo, da se ustanovita na vseučiliščih v Padovi in Rimu stolici za slovansko jezikoslovje.

Ljubljanske novice.

Ij Jutri zvečer ob 7. uri se vrši v trnovskem župnišču javna predavanja, ki ga priredi »Gospodarsko in izobraževalno društvo za Krakovo in Trnovo« Predava prof. dr. V. Šarabon. Vstop vsakomur prost.

Ij Božičnico pripravljajo naši najmlajši iz Slovenske dijaške zveze (S. O.) za soboto (18. t. m.) ob 7. uri zvečer v dvorani Ljudskega doma vsem, ki pozdravljajo mlado, nastopajoče življenje, vsem, ki se žele prepričati o njihovem delu in ki bodo čelo poznania — resnice.

Ij »Učenjaka« — veseloigro igra Slovenska dijaška zveza (S. O. Ljubljana) v nedeljo 19. t. m. ob 8. uri zvečer na Ljudskem odru. Prireditve je namenjena proslavi sedemdesetletnice pisatelja Detele in je vredna, da se jo vsakdo udeleži.

Ij Seja vadiateljskega zbora O. Z. se vrši v četrtak, dne 16. decembra ob 7. uri zvečer v Jugoslovanski tiskarni, III. nadstropje.

Ij Agence Centrale. Glede vesti o g. dr. Knafliču, posneti po dunajski »Arbeiter Zeitung«, je uredništvo vzelo na znanje njegovo izjavo o stvarni vsebini zadeve. Iz te izjave izhaja, da očitke »Arbeiter Zeitung« ni upravičen. Ravnotako je v »Večernem listu« ponatšljeni napad »Jugoslavije« ta list sam preklical, češ da zadeva objavljeni očitke drugo osebo.

Mlad slepar. T. M., prodajalka v knjigarni Schwenner, je ovadila, da je dne 9. decembra 1920 okoli 17. ure prinesel neki neznan mladenič v omenjeno knjigarno 49 komadov stenskih koledarjev na prodaj. Zahteval je za komad 10 K. Na vprašanje prodajalke, odkod jih ima, ji odgovori, da iz Jugoslovanske knjigarne. Prodajalka mu veli, naj malo počaka, da gre vprašat g. Schwennerja, ako jih on kupi. Mladenec je pustil koledarje v knjigarni in pripomnil, da gre še poprej v trafiko kupit cigarete in da se vrne kasneje po denar, a se ni več vrnil. Dognalo se je, da so koledarji last Jugoslovanske knjigarne, po katere je prišel 9. dec. okoli pol 16. ure neki mladenič s priloženim listkom na ime Anton Turk, knjigar, Dunajska cesta 7, kateremu pa o vsem tem ni popolnoma nič znanega.

Morilec lastne mater.

LJUBLJANSKA POROTA.

Danes vodi porotne razprave g. dvorni svetnik Vedernjak, volanta sta gg. nadsvetnik Žužek in okrajni sodnik Avsec, obtožbe zastopa g. državni pravdnik dr. Modic. Predsednik je povedal, da bo prva razprava končana približno ob dveh, ostali dve razpravi se bosta ob 4. popoldne nadaljevali. Ko so se odprla vrata občinstvu v dvorano, je bilo precej vršiča, vsled česar je rekel g. dvorni svetnik Vedernjak: »Toliko Vas je prišlo, ki mate čas, boljše bi bilo, da greste kdat sneg!« kar je povzročilo veliko veselost. G. dvorni svetnik Vedernjak je pričel nato razpravljati o sledeči zadevi:

MORILEC SVOJE MATERE.

Anton Brenca, po domače Likopič iz Rakitne, se je vrnil letos meseca januarja domov iz Amerike, kjer je živel šest in pol leta. Na domu so takrat živeli njegova stara mati Jera Likovič, njegova mati Marija Brenca, njegovi sestri Ana in Franciška in brat Jožef Brenca. Tone Brenca, ki je prinesel do 200 dolarjev iz Amerike, je svojo mater pregovoril, da mu je v letošnjem predpustu izročila zemljišče, sebi pa izgovorila živež. Začetkom majnika letos se je Tone Brenca oženil s Franciško Zalarjevo iz St. Vida nad Cerknico. Nekaj časa so se še precej razumeli, ko pa je prišla Toneova žena k hiši, so se kmalu pričeli pripraviti: materi ni hotel dajati toliko živeža, kolikor ga ji je obljubil in je bil z njo zelo surov in jo grdo psoval. Do konjine je ostal še brat Jože doma in pomagat, takrat sta se tudi brata sprla in je šel Jože od hiše. Sestra Ana se je poleti omožila in je odnesla od hiše vse pohištvo, katero je sama s svojimi prihranki nabavila, kar je Tonea zelo ujezilo. Dne 13. oktobra 1920 popoldne so bili Tone Brenca, njegova žena Franciška in njegova 15 letna sestra Franciška sami doma; stara mati Franciška Likovič in mati Marija Brenca sta bili že nekaj dni pri njegovih sestri Ani na Bregu. Gospodinja Francja je zgodaj zjutraj spekla kruh, da sta nato z možem odšla v gozdi; ko se je sestra Franciška hotela skuhati zajtrk, ji ga gospodinja ni pustila in se je pripravila z njo češ, da je napravila prevelik ogenj; v prepričanju je posegel tudi Tone Brenca, kateri je svojo sestro oklofotal. Iz gozda sta se Brencetova vrnila ob eni popoldne in je skuhalo gospodinja kosilo za sebe in za moža. Po kosilu sta se med drugo in tretjo uro vrnili mati in stara mati domov.

Mati je hotela kuhati malo koruznih zganec, njena hči Franciška ji je povedala, da ji gospodinja ni pustila kuhati zajtrka in da jo je brat oklofotal. Mati in Brencetova žena sta se zato prepirali, vmešaval se je tudi Brenca, ki se je potegnil za svojo ženo in grdo zmerjal svojo mater, ki mu je zato očitala, da ni njen sin. Brenca je skočil proti materi in jo zagrabil za ramo, nenadoma jo je spustil in zagrabil sekuro, katere je visela na steni v veži in udaril z ušesi sekire mater po glavi. Stara mati je prišla Brenceta in ga prosila, da naj pusti mater, nakar se je Brenca obrnil in udaril z ročajem sekire staro mater čez hrbet, da je padla na tla. Mati je medtem zbežala pred sinom v sobo, za njo je stekla njena hči Franciška, katero je Brenca zadel z ušesom sekire na levi nadlehtnici. Mati in hči sta nato v sobi tiščali vrata, da bi ne mogel Brenca za njima. Brenca, ki ni mogel vrat odriniti, je udaril s sekuro po njih in je odbil tablo iz vrat. Mati in hči sta nato vrata popustili, mati je stekla k oknu, hči je pa ostala pri vratih. Brenca je stekel s sekuro proti materi in jo začel z ušesi tolči po glavi. Mati je padla vsled udarcev na tla in je prosila sina, naj jo neha tepsti, rekoč: »Pusti, dosti imam!« Sin je pa zakričal nad materjo: »Kaj še nisi krknil hudič?« In je še enkrat udaril na tleh v krvi ležečo mater s sekuro po glavi, nakar je mati utihnila. Brenca je nato s sekuro v roki prišel skozi vežo pred hišo, kamor sta bili medtem pobegnili njegova stara mati in sestra Franciška. Staro mater je dohitel in s povzdignjeno sekuro zavihtel nad njeno glavo in bi jo bil gotovo zadel, če bi ne bila v tistem trenutku glave na stran umaknila. Stara mati se je pri tem opotekla in je pri tem padla na kup smrečja, nakar jo je Brenca še enkrat udaril z ročajem sekire po hrutu; nato je pa stekel za svojo sestro Franciško še kakih dvajset korakov od hiše naprej, rekoč, da mora tudi njo hudič vzeti, toda sestra je bila bolj urna in mu je ubežala. Ko je nato videl mater na tleh v krvi mrtvo ležati, se je preoblekel in šel orožnikom v Podpeč javiti svoj zločin. Brenca je v preiskavi priznal, da je njegovo dejanje grdo, prav surovo in brezsrčno, dostavil je pa, da dejanje ne obžaluje, češ: »Mati je dobila, kar je iskala.« Brencetova je zagovarjal g. dr. Svigelj.

Ob zaključku »Večernega lista« se je še razpravljalo.

Jugoslovanska Strokovna Zveza.

VENDAR ENKRATI

Predsedništvo deželne vlade nam poroča v nedeljo, dne 19. t. m. ob 10. uri dne enketna na deželni vladi glede krize v industriji.

Naloga te enquete bo, da najde pot, po kateri bo mogoč izhod iz zagate, v katero je zašla naša industrija in z njo delavstvo. Samo želeli bi bilo uspeha, ne pa tako kot se godi po navadi, da potem vse skupaj zaspi.

Mežica. Na praznik sv. Stefana se vrši popoldne shod JSZ. Vabimo člane in vse trezne delavce, da se polnoštevilno udeležijo!

Prevalje. Dne 26. t. m., na praznik sv. Stefana se vrši shod JSZ. Poročevalec iz Ljubljane bo govoril o strokovni organizaciji in njenih nalogah. Pričakujemo obilne udeležbe iz vseh delavskih vrst. Shod se vrši dopoldne po prvi sv. maši.

Kako „delajo“ hrvaški komunisti.

Dugaresa. Nedavno smo pisali o ljepom komunističkom gospodarstvu sa radničkim novcem, te smo i kao dokaz za to priložili dva interesantna slučaja. Čuli smo, da je to bilo štampano i u Več. Listu, pa žalimo, da baš toga broja nijesmo ovdje primili. Ako je to samo slučajno krivnjom pošte dogodilo, nemamo ništa protiv, jer razumijemo prilike današnjeg vremena, koje se opažaju i na pošti. No ako su tomu imamo razloga sumnjati — onda se zgražamo nad nepoštenjem onih, koji zakrivaju pred sirotinjom zlo gospodarjenje nesposobnih i nesavjesnih voditelja!

U posljednje su vrijeme učestale ovdje zabave, a naravski i čisto radničke, odnosno komunističke. Komunisti misle, da je nakon sjajno (?) uspjelog štrajka, u koji su natjerali radništvo, zaisto vrijedno, da se malo pozabave i razvesele! To je sad možda važnije, nego da se uredi radničima plaće prema ugovoru od rujna o. g. koga su njihovi vodi potpisali — premda se već odavna hvale, da će to po svom sindikalnom vijeću učiniti. Ali od njihovog obećanja, daleko je do čina! Zato su se ne malo presenetili, kad su vidjeli, da je na intervenciju »Jug. Strok. Svez« ovamo došao vladin izaslanik, te posredovao između ravnateljstva i radništva. Stvar dođe još nije posvema uređena, ali ima nade, da će to biti naskoro na zadovoljstvo svega radništva, pa i onoga, koje se

daje voditi i strašiti od komunisti! Interesantno je, da se naši komunisti u najnovije vrijeme vole nazivati imenom, za koje po svoj prilici nijesu ni znali, doš se ovdje nije čulo o našoj »Jug. Strok. Svezu«. Oni odsada istupaju pred svijet pod imenom »Strukovne organizacije u Dugojresu« — premda je poznata stvar, da se dosada znalo i govorilo ovdje samo o »komunistima« i komunističkoj organizaciji. Mi ih žalimo, ako se već stide svoga imena! Možda pak to čine iz opreznosti — da se Mujo ne dosjeti! — Svakako upada u oči, da ne crtaju više ni svojih plakata samom crvenom bojom!

Naši su im članovi osobito trn u oči. Nije dosta da im se rugaju, da ih strže, pače i biju — već i svoje članove zaludju i varaju, govoreći, da »Jug. Strok. Sveza« ne valja ništa, da »se raspada«, da »uopće i ne postoji«, da će zamalo morati svi biti samo među komunistima itd. Mi im to ne zamjeravamo, ali im otvoreno kažemo, da tim pokazuju samo svoju surovost i divljaštvo, u koje tjeraju i svoje članove, da radi toga pada sramota na sav pošten radnički stalež! Za dobrobit radništva se radi na drugi način, o kojem komunisti vrlo malo znadu! Neka na drugi način pokažu, kako znaju raditi za cjelokupno radništvo, a ne samo za pojedine vode!

Železničar.

Razkrinkani. Klic, ki je prišel od vpo-kojencev južne železnice na vse organizacije, je bil klic obupanih, klic bednih, do skrajnosti tiranih in ob robu obupa stojećih ljudi. Razmere, v katerih se nahajajo, ti ljudje, so kulturni škandal 20. stoletja ter žalostni sad strankarstva. Vodstvo P. Z. je izročilo oklic vsem organizacijam v svrhu enotnega nastopa tudi aktivnih uslužbencev. Toda kar ni nikdar pričakovalo, se je zgodilo. Niti enega zastopnika nasprotnih organizacij ni bilo. Vedno smo bili vajeni slišati iz njihovih ust, kako zastopajo železničarske interese, kako se postavljajo kot zastopniki in odrešniki proletarcev. A sedaj so vendar enkrat pokazali, kaj da so, da so strankarji do skrajnosti. Lahko pribijemo, da zlorablajo bedo ljudskih mas, med katere spada tudi železničar, v strankarske namene. Njim ni, da se odpravi beda, da se ugodni pravičnim zahtevam, ne, ravno nasprotno! Beda se mora povečati, da postane tem večja ljudska in splošna nejevolja, čeprav ljudje od gladi umirajo. Črez žrtve do korit! Prav po Trockijevem sistemu. Če pa gotove organizacije mislijo, da se z godbo in petjem rešuje železničarsko vprašanje in napolnijo prazni želodci revnih vpo-kojencev, jim to radevolje prepustimo. Upokojenecem južne železnice se bodo pa oči odprle, da bodo videli, kje se beseda »tovariš« podlo izrablja, kje pa je iskreno mišljena. Prometna zveza je 13. t. m. poslala enega zastopnika, ki je skupno z zastopnikom vpo-kojencev južne železnice zastopal interese upokojenecv na merodajnem mestu. Obenem je obvestila deželno vladu in poverjeništvu za socialno skrb, in sicer zaradi tega, da se vodstvu P. Z. ne bo moglo očitati, da ni opozorilo na dejstva, ki znajo nastati, če bodo vpo-kojenci južne železnice izvajali konsekvence. Odgovornost za to bo padla na tiste merodajne faktorje, ki celo stvar zavlčujejo, ali pa imajo zaprta ušesa. Upokojenici južne železnice bodo o nadaljnjih ukrepih javno obveščeni, do tistega časa pa naš krščanski pozdrav!

Kdo je kriv? Dosti se je pisalo o žrtvah na Zaloški cesti, o pragmatiki itd. ter se metala krivda temu ali drugemu pred noge. Sedaj je pa vprašanje, kdo je kriv živim žrtvam, to so upokojenici južne železnice, ki so brez sredstva v najhujši zimi. Tem se bere na obrazu beda, pomanjkanje, lakota. Kdo je tisti zločinec, ki pusti umirati na stotine ljudi in prezebiti v najhujši zimi? Lahak odgovor: Strankarstvo, tista slepa strast, ki ne vidi v svojem tovarišu, kateri ne trobi v njegov politični rog, sotovariša, temveč ga pusti poginiti. To so voditelji vseh onih želez. organizacij, ki gredo separatistična pota in ne uvidevajo, da je to njih grob, da bodo pokopali sami sebe. V tej slepi strasti, v tem lovu za korita nareda napake, katere tudi naši železničarji ne bodo mogli več spregledati. Slepa strankarska strast je ob zadnji stavki zagnala sto in sto rodbin na ulico, kar ni bilo drugega, kakor politični manevar za gotove gospode, da so lahko kandidirali. Po eksistenčnih grobih stoterih rodbin so prišli do korit. Prav po ruskem vzorcu. Strankarska strast razdvaja in uničuje železničarje in njih rodbine, jim jemlje veselje do dela,

do življenja. Namesto da bi voditelji želez. organizacij delali duševno in vodili svoje člane k luči resnice, delajo razdor in če je neumnost, ki so jo naredili prevelika, jim pa eno zaigrajo. Toda vsak železničar bo de sprevidel — ako še ni —, da le s skupnim nastopom vseh želez. organizacij se bodo rešila vsa prečeta vprašanja, ki tlačijo in more železničarski stan. Vse drugo je laž in vsa separatistična pota le poguba vseh. Če pogledamo delavska gibanja na Angleskem, vidimo, da so se tam strnile vse organizacije, zato pa tudi izvojevale najlepše uspehe. Sedaj, ko imajo vse želez. organizacije svoje zastopnike v novem parlamentu, ni težko, da se enkrat definitivno reši železničarsko vprašanje. Mogoče in olajšano bi bilo delo, če bi se tudi pri nas strnile vse stranke v svrhu enotnih zahtev. Prometna zveza je stala in stoji na krščanskih načelih, na podlagi resnice in kot zastopnica vseh zatiranih. In ker stoji na podlagi resnice, pove tudi resnice vsem železničarjem, da le po tej poti lahko pridemo do svojih pravic; vsa separatistična pota nas bodo pa privedla le tja, kjer stoji danes upokojenec južne železnice. Da ne boste potem pisali, kdo je kriv, kdo ni kriv; vi vsi ste krivi, ker hodite vsak svojo pot — na lovu za korita.

Tajništvo Prometne zveze se nahaja Stari trg št. 2, I. nadstropje. Celi dan odprto. Vpisnina znaša 2 K, mesečina 4 K.

Tobačno delavstvo.

Ljubljana. Čeprav je delavstvo že davno ponovno dregalo, da dobi pravočasno še v lepem vremenu svoj premog, se njegove želje niso upoštevale. Tako ga vlačijo sedaj, ko že zima iz vseh špranj sili. A vse to še ne bi bilo najhujše. V vreče nakladajo premog moški, ko ga je pa treba nositi na tehnično, takrat pa so delavke prisiljene, da same vlačijo čez sto kil težke vreče in jih vzdigavajo dobesedno do krvavega. Ko so delavke prošile ravnatelja, da dovoli za to težko prenašanje nekaj moških, seveda ni bilo nobenih na razpolago. Tako je slabotna delavka prisiljena, da sama prenaša težke vreče, da ji pokajo kosti in ji krvavijo prsti. No, zato se seve nihče ne zmeni. Ko so pa dobivali gospodje uradniki in delovodje svoj premog, takrat pa sploh nobenega teh gospodov ni bilo blizu; vse so opravili zanje delavci — seve, da si kak tak gospodek ne rani volnenih ročic... To je skrajno brezvestno trpinčenje ženskega delavstva in bi odločno zahtevali od obrtnega nadzorništva, da se zavzame za te delavke in prepreči težke posledice, ki jih za vsako žensko morajo roditi takšni prenapori. Če so gospodi uradništvu mogli delavci postaviti premog kar že na dom, se bo tudi za delavke, čeprav da so »samo« delavke, našlo toliko moških v tovarni, da jih bo ravnateljstvo lahko odredilo za ta posel. Kot že večkrat, bi tudi tokrat opozorili g. ravnatelja, da je v njegovo čast in v njegovem interesu, če že vendar enkrat zagradi energično vajeti, da ne bo v tovarni toliko gospodarjev kolikor pisarjev in bo veljal za delavko prav isti bog kot pa za kakega delovodjo ali uradnika.

Ljubljana. Človek se že ne spozna, kdo ima večjo oblast: ali birič ali pa njegov gospodar. Črno na belem imamo od finančnega računskega oddelka v Ljubljani, da plačuje tobačno delavstvo z letnimi dohodki 1600 do 1700 kron trinajst kron 60 v na dohodninskem davku; draginske doklade ne pridejo v poštev pri določitvi dohodninskega davka. Tako bi človek mislil, da je nemogoče dejstvo, da se potem takšni delavki predpiše 35 kron dohodninskega davka in ker se opira na postavke finančnega računskega oddelka in ne plača, jo — rubijo. No, in je dejstvo. Ko bi ne bilo žalostno, posebno še, ker se je dotični zarubila omara na vsoto — 35 kron, bi človek rekel, da so dotičnemu človeku, ki takšne nekorektnosti odreja, tudi zarubili — pa pamet. Upamo, da se stvar razjasni.

Kemični delavec.

Celje. Tukajšnja skupina J. S. Z. priredi v nedeljo, dne 17. t. m. ob 10. uri dopoldne svoj redni letni občni zbor pri »belem volu«. Vabijo se tem potom vsi člani, da se ga polnoštevilno udeležijo.

Dol. Precej časa se že vleče naše mezdno gibanje. Ne vemo kaj mislijo. Enkrat imajo ta izgovor, drugič drugega, tako, da se stvar zavlčuje. Ako bi bila oljna industrija tako v krizi, kot je naprimer kovinarska, bi že človek ne zameril. Toda še v kovinarski se hitreje rešujejo vsaj vloge, ako drugo ne, tukaj pa še to ne. Prišli smo skoraj do prepričanja, da je

podjetje slabše, ako ga imajo v rokah jugoslovanski kapitalisti kot pa inozemski. Dovolj smo opozarjali, to pot pravimo zadnjič: »Storite svojo dolžnost napram delavstvu, kakor stori delarstvo svojo napram podjetju! Čakati ne moremo več!

Usnjar.

Kranj. Dne 26. decembra 1920 ob 15. uri (3. popoldne) se vrši sestanek Zveze usnjarjev in sorodnih strok v gostilni pri »Zlati ribi«. Ker je stvar zelo važna, pridite vsi!

Čipkarica.

Dne 10. novembra 1920 so zborovali odposlanci čipkarskih skupin. Delegati so premetirali in odobrili pravila Osrednje čipkarske zadruge. Poročilo o dosedanjem razvoju čipkarskega gospodarstva in čipkarskega združništva je debata v marsikem rešo pretrkala, tako, da to zborovanje za razvoj čipkarstva ne bo ostalo brez sadu. Na tem občnem zboru so zastopniki izvolili v odbor Osrednje čipkarske zadruge sledeče odbornike: Antona Komlanca, glavnega tajnika JSZ za načelnika in v ostali odbor Franceta Erce- ta, knjigovodja Zadrugne Zveze, Antona Marinčeka, revizorja I. delavskega konzumnega društva, dr. Tomaža Klinarja, župnika v škot- ji Loki in Franceta Strle, poslovodja I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani.

Pisarna Osrednje čipkarske zadruge se nahaja v Ljubljani. Naslov: Osrednja čipkar- ska zadruga v Ljubljani, Stri trg št. 2, I. nadstropje. Zaupniki in skupine čipkaric naj se obračajo v zadrugnih stvareh na zgoraj navedeni naslov.

Čipkarice! Približujemo se korakoma našemu cilju! Še nekaj težkoč bo treba odstraniti, in postale bomo samostojne delavke. Naš trud, naše delo, naše prečute noči bodo žrtvovane nam samim. Kdo nas je pa pripeljal do teh uspehov? Edino naša stanovska organizacija, naša Čipkarska zveza je bila to! Ne pozabimo tega! Odklenimo se jo še tesneje in trdnješe! Ravno tako se pa tudi oklenimo naše Osrednje čipkarske zadruge v Ljubljani. Pristopajmo k njej, v njej je naša popolna rešitev. In to hočemo imeti! Čipkarice.

Služkinja.

Novomesto. V nedeljo, dne 13. decembra ob 3. uri popoldne je občni zbor »Zveze služkinj« v društveni sobi. Občnega zbora naj se po možnosti udeležijo vse služkinje.

Celje. Tukajšnja skupina ima dne 19. decembra ob 10. uri dopoldne občni zbor, katerega naj se po možnosti udeležijo vsi člani JSZ.

Marijbor. V nedeljo, dne 19. decembra ob 4. uri popoldne se vrši v dvorani »Narodnega doma« shod služkinj. Prizadete se ga naj v čim večjem številu udeležijo. Prevladati mora zavest, da je rešitev edinole v združitvi. Po shodu se nato vrši seja skupine, na kateri se bo bolj podrobno obravnaval osnutek poselskega reda.

POPIS PREBIVALSTVA.

V »Službenih Novinah« št. 94 z dne 30. aprila t. l. in »Uradnem listu« z dne 23. oktobra 1920, št. 122, je objavljena uredba o popisu prebivalstva, hiš in domače živine, ki se ima koncem tega leta istočasno in enako izvršiti na vsem teritoriju kraljevine Srbov, Hrvatov in Sloven- cev.

Odveč je, da bi se važnost tega popisa posebej poudarjala, dovolj je omeniti le toliko, da pozna številskega stanja prebivalstva ni samo potrebno za narodoslovna raziskavanja, ampak je tudi še večje važnosti za upravne namene vsake dobro urejene države.

Na noben drug način ne more država sebe bolje spoznati in biti natančno informirana o svoji velikosti in ustroju, kakor s periodičnim nabiranjem podatkov o prebivalstvu.

Za našo mlado kraljevino nima ta prvi popis prebivalstva samo pomena kot veliko kulturno delo, ki bo potomstvu zapustilo verno sliko stanja, v katerem se je naše pleme nahajalo v početku stvaritve edinstvene domovine našega troimenega naroda, temveč bo tudi sedaj dobro služil kot temelj pri izvršitvi nove državne ureditve, ker so podatki o prebivalstvu osnova za upravno gospodarsko prosvetno in sploh celokupno socialno politiko.

Za izvedbo tega velikega statističnega dela je treba intenzivnega delovanja vseh prosvetnih družabnih stanov in najaktivnejšega dela občinskih in državnih oblastev.

Vsled tega se je z omenjeno uredbo določilo, da ta popis izvrše občine s sodelovanjem vseh pismenih državljanov, kateri imajo dolžnost, da na poziv občine vrše odkazane popisne posle, dočim je nadzorovalnim organom poverjena kontrola in nadziranje dela popisnih organov.

V slučaju, da v kakem kraju prebivalstvo napačno razume pomen tega popisa, morajo nadzorovalne oblasti obrazložiti pomen popisa in je prepričati, da so podatki, pridobljeni s popisom prebivalstva, splošne važnosti za vsakega, niso pa nikakor v škodo poedincev, ker se vsi osebni podatki, katere zbira statistika, obdelujejo in sestavljajo v skupinah tako, da se v statističnih tabelah osebnosti popolnoma izgube.

Osebnosti podatki so tudi največja tajnost, ki se nikomur ne objavljajo in nimajo nobene zveze z določevanjem in plačevanjem davkov, vojno obveznostjo, rekvizicijami ali s kakim novim obteženjem in obremenjenjem prebivalstva.

Vsled v današnjih razmerah neobvladljivih tehničnih težkoč se je tiskanje pravil in navodil ter obrazcev za popis zakasnilo za nekoliko dni in so se radi tega morali za prehodna dela določeni roki na novo določiti in omejiti.

Kljub tem težkočam se mora pri tem vztrajati, da občinski popisni odbori tudi v tako skrajšanem roku izvrše vsa pripravljalna dela, tako da se bo popisovanje samo moglo vršiti z 31. decembrom 1920.

Poverjeništvu za socialno skrbstvo.

ZASČITA INDUSTRIJSKE LASTNINE.

LDU Belgrad, 14. decembra. (ZNU) Naredba o zaščiti industrijske lastnine stopi v veljavo dne 28. t. m. Ta naredba bo zamenjala zakon in zakonske predpise za ozemlje naše kraljevine, ki so dosedaj regulirali zaščito industrijske lastnine. Vsi zakoni in zakonski predpisi glede reguliranja industrijske lastnine, ki so bili dosedaj v veljavi, se dne 28. decembra razveljavijo.

OTOK KRK PROSI POMOČ.

LDU Belgrad, 14. decembra. (ZNU) Zastopniki občin otoka Krka so poslali predsedniku konstituantne v Belgradu brzojavko, v kateri prosijo za pomoč, ker prebivalstvo veliko trpi od terorja D'Annunzievih arditov. sto brzojavko so poslali tudi demokratskim poslancem. Vsled tega sta minister Davidović in dr. Kučić obiskala Nikola Pasića in ministrskega predsednika dr. Vesnića in jima stavila predloge, kako bi se pomagalo Krčanom.

OBČINSKE VOLITVE V BELGRADU.

LDU Belgrad, 14. dec. (ZNU) Občinski odbor je zahteval od notranjega ministra pojasnil, ali naj se vrše ponovne občinske volitve v Belgradu ali samo delne volitve. Minister je odgovoril, da se ponovne volitve v polnem obsegu ne morejo vršiti, ker je državni svet že odobril izvolitev 15 občinskih odbornikov (7 demokratov, 7 radikalcev, 1 republikanec). Po naredbi tega ministrstva je bil suspendiran Filip Filipović s 30 odborniki. Na njegovo mesto naj se volijo novi odborniki. Kdaj naj se volitve vrše, še ni končnoveljavno odločeno. Najbrže bodo volitve dne 20. januarja t. l.

DAVEK KOMUNISTIČNIH POSLANCEV

LDU Belgrad, 14. dec. (ZNU) Glavni odbor komunistične stranke je sklenil, da polože komunistični poslanci 50 odstotkov svojih dnevnih v strankino blagajnik.

ARNAVTSKI HAJDUKI

LDU Belgrad, 14. dec. (ZNU) Pred mesecem dni je arnavtski major-organizator na podlagi odobrenja načelnika ohridskega okrožja in poveljnika 28. pešpolka pričel delo za sprejem onih arnavtskih beguncev iz naše zemlje, ki so si želeli vrniti iz Albanije v svoje vasi. Opazilo se je, da so se vrnili tudi mnogi oblastveno razglašeni hajduki, med njimi tudi zloglasna trojica Izmail Kadri, Rustem Kadri in Hadica Zejmel, katero so že zaprli.

JUGOSLOVANSKA PAROPLOVBA.

LDU Belgrad, 14. dec. (ZNU) Zastopniki našega največjega paroplovnega društva Ungaro-Croate, gg. Kopajčić, dr. Goruki in Benetić, so prišli v Belgrad in danes posetili ministrskega predsednika, prometnega in finančnega ministra. Društvo Ungaro-Croata se bo odslej menovalo Jugoslovansko Parobrodno Društvo.

Odgovorni urednik Jože Rutar.
Izdajatelj konzorcij »Večernega lista«.
Tiska »Jugoslovanska tiskarna« v Ljubljani.

Prvovrstni
električni

inštalacijski material

vseh vrst po
najnižjih cenah
dobavi trrdka

SVETLA,

Centrala Ljubljana,
Mestni trg št. 25.